

הגמרא מביאה את דעת שמואל בביאור שיטת רבי מאיר: **אָמַר רַב**
יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, חֲתִיב הָיָה רַבִּי מְאִיר לְהַבִּיא בִּיכּוּרִים אָף
בְּלוֹקֶת פִּירוֹת מִן הַשּׁוּק, ואף שלא גדלו באדמה שלו.
 מבררת הגמרא: **מָמַאי** – מנין לנו לומר כן בדעתו, הרי מן המשנה
 אין מוכח אלא שבשני אילנות מביא.
 מבארת הגמרא: **מִדְּקִתְּנִי מִשְׁנֵה יְהִירָא** – מתוך שמשנה זו ששנינו
 במסכת ביכורים מיותרת יש לדייק כן, שהרי **מְבַדִּי תִּנְאָא לִיה דִּיש**
לו קֶרְקַע, פְּשִׁימָא דְּמִבְּיָא וְקוֹרָא – מאחר ושנינו במשנתנו שדעת
 רבי מאיר שבשני אילנות קנה קרקע, ממילא פשוט הוא שעליו
 להביא ביכורים ולקורא, ככל פירות שדהו, ומפני מה נשנו דברי
 רבי מאיר במסכת ביכורים שוב. **אֵלֵּא שְׁמַע מִינָּה חֲתִיב הָיָה רַבִּי**
מְאִיר אָף בְּלוֹקֶת פִּירוֹת מִן הַשּׁוּק – אלא להשמיענו שדעת רבי
 מאיר שאף באילן אחד, ואף בקונה מן השוק, עליו להביא
 ביכורים.
 הגמרא מקשה איך יתכן לומר כן בדעת רבי מאיר, שהרי מן
 הפסוקים מבואר לא כן. מקשה הגמרא: **וְהָא כְּתִיב (דברים כו ב)**
וְלִקְחֶתָּהּ מֵרֵאשִׁית כָּל פְּרֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תִּבְּיָא מֵאֶרֶץ אֲשֶׁר ה'
אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ וְשָׂמָתָּ בִטָּא וְהִלַּכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יְבָרַךְ ה'
אֱלֹהֶיךָ לִשְׁכֹּן שְׁמוֹ שָׁם, ומשמע שאין החיוב אלא על הפירות
 שגדלו 'בארצך'. מתרצת הגמרא: **הָהוּא לְמַעוּטֵי חוּצָה לְאָרֶץ,** שאין
 פירות חוץ לארץ חייבים בביכורים.
 מקשה הגמרא: **וְהָא כְּתִיב (שמות כג יט)** **רֵאשִׁית בְּכוּרֵי אֲדָמָתְךָ תִּבְּיָא**
בֵּית ה' אֱלֹהֶיךָ וגו', ומשמע שאין החיוב אלא על הפירות שגדלו
 'באדמתך'. מתרצת הגמרא: **לְמַעוּטֵי אֲדָמָת עוֹבֵד בּוֹכְבִּים,** שאם יש
 לגוי קרקע בארץ ישראל, וקנה הישראל מפירות אלו, אינו חייב
 להביא.
 מקשה הגמרא: **וְהָכְתִּיב (דברים כו י)** **וְעֵתָה הִנֵּה הִבֵּאתִי אֶת רֵאשִׁית**
פְּרֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לִּי ה' וְהִנַּחְתָּה לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ
לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ, ומשמע שאין החיוב אלא על הפירות 'אשר
 נתתה לי ה'', ולא שקנה מאחר. מתרצת הגמרא: **דִּיהֶבְתָּ לִּי זֵוְוִי**
וְזָבִיחַ בָּהוּ – אין כוונת התורה דווקא לפירות שגדלו ברשותו, אלא
 שנתנם לו ה', על ידי שנתן לו מעות לקנותם בשוק.
 רבה מקשה על דעת שמואל מברייטא, ודוחה את דבריה: **מְתִיב**
רַבָּה, שֵׁנִינוּ בְּבֵרִייתָא, הַקִּנְיָה אֵילָן אֶחָד בְּתוֹךְ שְׁל חֲבִירוֹ, מְבִיא
בִּיכּוּרִים מִפִּירוֹת אֵילָן זֶה, וְאֵינִי קוֹרָא, לְפִי שֶׁלֹּא קִנְיָה קֶרְקַע, דְּבִרְי
רַבִּי מְאִיר, הֲרִי לֵנוּ בִּפְרִישׁ שְׁדַעְתָּ רַבִּי מְאִיר שְׁבֵאֵילָן אֶחָד שֶׁלֹּא
קִנְיָה אֶת הַקֶּרֶקַע שְׁעָמוּ, הֲרִי הוּא מְבִיא וְאֵינִי קוֹרָא, וְכֵל שֶׁכֵּן בְּקוֹנָה
פִּירוֹת מִן הַשּׁוּק. מְסִיקָה הַגְּמָרָא: תִּיּוֹבָתָא – אכן פירכא היא, ונדחו
 דברי שמואל.
 במשנה ובברייטא נתבאר שאף באופן שלא קנה קרקע (ודיינו),
 לרבנן בקונה שני אילנות, ולרבי מאיר בקונה אילן אחד מכל
 מקום מביא ביכורים, אלא שאינו קורא. הגמרא מבררת את טעם
 הדבר שחייבים בהבאה, על אף שנתבאר שנתמעט מחיוב הבאה:
אָמַר לִיה רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִיקִים לְרַבִּי אֶלְעָזָר,

בְּסִיתָא – מין אילן יקר מאד הגדל בים.
 הגמרא מביאה שיש שהוסיפו על שבעת מיני הארזים המנויים
 בפסוק, אילנות אחרים: **אֵיכָא דְּאֶמְרִי, שהוסיפו חכמים על המנויים**
בפסוק את הערונים ערמונים אֶלְמוּנִים. מבארת הגמרא, **עֲרֻנִים,**
היינו ערי – אילן שגדילים בו פירות הקרויים בייש. עֲרֻמוֹנִים, היינו
דולבי. אֶלְמוּנִים, היינו בְּסִיתָא – מין אילן יקר מאד הגדל בים.

משנה

המשנה מבארת את דין הקונה אילנות בשדה חבירו, מה דינו,
 והאם קנה אף את הקרקע עמה: **הַקִּנְיָה שְׁנֵי אֵילָנוֹת בְּתוֹךְ שְׂדֵה**
חֲבִירוֹ בִּסְתָם, הֲרִי זֶה לֹא קִנְיָה אֶת הַקֶּרֶקַע סְבִיבוֹת הָאֵילָן, ואפילו
 לא תחת נוף האילן, אלא את האילנות לבדם. **רַבִּי מְאִיר אֹמְרִי, כִּיֹּן**
שִׁקְנָה שְׁנֵי אֵילָנוֹת, קִנְיָה אֶת הַקֶּרֶקַע עִמָּהם, שהקונה שני
אילנות, הריהו נחשב כקונה שדה אילן, שהקרקע טפילה לשני
אילנות.

המשנה שבה לבאר את שאר דיני הקונה שני אילנות, לדעת תנא
 קמא: אם הִנְדִּילוּ והתארכו ענפי האילן, שנמצא שהאילן מצל
 כעת על שטח רחב יותר, והרי זה מזיק לבעל השדה, **לֹא יִשְׁפָּה** –
 אין יכול המוכר לקצוץ ולקצר את הענפים, שכיון שאין לו קרקע
 לבעל האילנות, על כרחך שיעבד לו בעל השדה את שדהו לכל
 צרכי האילן. **וְהַעוֹלָה מִן הַנֶּזֶע** – וכל הענפים הצומחים מן הגזע,
 הרי הם שְׁלוֹ – של בעל האילנות, שהרי מגוף האילן שלו הם
 צמחו, **וְהַעוֹלָה מִן הַשָּׁרְשִׁים, שֶׁל פְּעַל הַקֶּרֶקַע. וְאִם מָתוּ** – יבשו
 האילנות, **אֵין לוֹ קֶרֶקַע** אפילו במקום האילנות עצמם, לשוב
 וליטוע אחרים תחתיהם, שלא שיעבד לו המוכר את קרקעו אלא
 לצורך אילנות אלו שמכר לו.

אמנם אם קִנְיָה שְׁלֹשָׁה אילנות בתוך שדה חבירו, קִנְיָה אף את
 הַקֶּרֶקַע סְבִיבָם. ולכך אם הִנְדִּילוּ והתארכו ענפי האילן, עד שיצאו
 חוץ לשיעור הקרקע שקנה עמהם, והרי הצל מזיק לבעל השדה,
יִשְׁפָּה – צריך הלוקח לקצצם, שלא יצאו חוץ לקרקע שלו, שלא
 שיעבד לו המוכר את שדהו כלל. **וְהַעוֹלָה** – והענפים הצומחים בין
 מִן הַנֶּזֶע וּמִן הַשָּׁרְשִׁים, הריהם שְׁלוֹ, כיון שאף אותו מקום שלו הוא.
וְאִם מָתוּ – יבשו האילנות, יֵשׁ לוֹ קֶרֶקַע ליטע אחרים תחתיהם.

גמרא

הגמרא מביאה משנה במסכת ביכורים, בה נשנתה מחלוקתם של
 רבנן ורבי מאיר שבמשנתנו, לגבי דין הבאת ביכורים: **הֵנֵן הָתָם,**
במסכת ביכורים (פ"א מ"ב), הַקִּנְיָה שְׁנֵי אֵילָנוֹת בְּתוֹךְ שְׂדֵה שְׁל חֲבִירוֹ,
הריהו מְבִיא ביכורים מפירות אילנות אלו, וְאֵינִי קוֹרָא אֶת הַפְּרִשָּׁה
שנצטוו המביא ביכורים לקרוא, כיון שלא קנה את הקרקע,
וממילא אין הפירות בכלל פְּרֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לִּי (דברים כו י),
שהרי אינם פירות אדמתו. רַבִּי מְאִיר אֹמְרִי, מְבִיא וְקוֹרָא.

אגרות קודש

[א' דחוהמ"פ, תשט"ו]

במענה על מכתבו מז' ניסן, בו כותב שמזדמן לו להתפלל בבתיכ"נ שונים, ויש מהם שאינם
 מסכימים לזה שלומד משניות ואומר קדיש שלאחריו, בטענה שאין להרבות בקדישים. ופליאה גדולה
 על התאוננות זו, כי הרי זה מנהג ידוע בכל תפוצות ישראל.

ופשיטא שאין זה נכנס בגדר דלהרבות בקדישים, ואמרו רז"ל (סוטה מ"ט ע"א) איהא שמי'
 רבא דאגדתא (שלימוד משניות בכלל זה - כמבואר בפוסקים) **קאים עלמא**, ושרק זה מצילנו ומגן
 עלינו בחושך כפול ומכופל בדרא דעקבתא דמשיחא. ובדאי יסביר להם את כל הנ"ל...

בבא בתרא דף פא עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום חמישי) רנא

אלו. מקשה הגמרא: בְּשִׁלְמָא – תירץ הגמרא מובן לגבי תְּרוּמָה
גְּדוּלָה, שְׁהֵיב לָהּ [-שנותן אותה] לְבָהּ, שבין ביכורים ובין תרומה
ניתנים לכהן, וכן אם עומד בשנה ראשונה ושניה של שמיטה,
שעליו להפריש מַעֲשֵׂר שָׁנִי, נָמִי יְהִיב לָהּ לְבָהּ – גם יכול לתת
לכהן, שיאכלם בירושלים, ואם עומד בשנה השלישית, שבשנה זו,
תחת מעשר שני עליו להפריש מַעֲשֵׂר עֲנִי, נָמִי יְהִיב לָהּ לְבָהּ עֲנִי
– גם יכול הוא לתת לכהן עֲנִי. אֵלָּא מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן דְּלֹא הוּא – אלא
מעשר ראשון שעליו לתת ללווי, לְמֵאן יְהִיב לָהּ – למי יתנו, הרי
שמן שייכים פירות אלו ללווי כדן מעשר ראשון, ואיך יתקנו
חכמים לתת ביכורים אלו לכהן, ונמצא גזל את הלויים.
מיישבת הגמרא: דְּיָהִיב לָהּ לְבָהּ, וּבִדְעַת רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה שֶׁאֵף
מעשר ראשון ניתן לכהן דווקא, ולא ללווי, מאחר שעזרא קנס את
הלויים, כיון שלא עלו לארץ ישראל אלא הלויים שקצצו
בהונותיהם שלא היו ראויים לעלות לדוכן. דְּתִנָּא – וכמו ששינו
בברייתא, תְּרוּמָה גְּדוּלָה ניתנת לכהן, וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן ניתן ללווי, דְּבָרֵי
רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אֹמֵר מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן (אֵף) לְבָהּ
דווקא.
הגמרא מקשה איך יאכלו את הביכורים בלא קריאה. מקשה
הגמרא: וְדִלְמָא בְּבוּרִים נִינְהוּ – והרי שמא פירות אלו ביכורים הם,
שקנה אף את הקרקע, וממילא בְּעֵז קִרְיָה – חייבים הם בקריאה,
ואיך יאכל הכהן את הפירות בלא קריאה. מתרצת הגמרא, קִרְיָה
לא מַעֲבָבָת – אין הקריאה מעכבת את אכילת הפירות.
שואלת הגמרא: וְלֹא – וכי אף באופן זה שמחמת הספק אינו יכול
לקרות, אין הקריאה מעכבת, וְהָאִמֵּר רַבִּי יוֹרְיָה לִגְבִי דִין מִנְחָה, כֹּל
הָרָאִי לְבִילָה אֵין בִּילָה מַעֲבָבָת בּוֹ, וְשִׁאֲנִי רָאִי לְבִילָה בִּילָה מַעֲבָבָת
בּוֹ – שאף שאין בלילת [-עירוב] המנחה עם הלוג שמן מעכבת,
מכל מקום צריכה המנחה להיות ראויה להיבלל, וכל שאינה
ראויה להיבלל, הרי זה מעכב בה. ואם כן יש להקשות שאף שאין
הקריאה מעכבת בביכורים, מכל מקום באופן זה שמחמת הספק
אי אפשר לקרות, הרי זה צריך לעכב.
מיישבת הגמרא: אכן אין באפשרות הבעלים להביא את ספק
ביכורים אלו לבית המקדש, כיון שבאופן זה הרי הפירות מחויבים
בקריאה, אלא מה ששינו במשנה ובברייתא לעיל (ע"א) שמביא
ואינו קורא, היינו דְּעִבְדִּי לָהּ כְּרַבִּי יוֹסִי בֶר חֲנִינָא, דְּאִמֵּר בְּצִרְן וְשִׁנְרִין
בְּיָד שְׁלִיט – אם הבעלים בצרו את הפירות, ושלחום ביד שליח, או
אם בצר השליח את הפירות, וּמֵת שְׁלִיט בְּדָרְךָ, ומינה שליח אחר
תחתיו להעלות את הפירות לירושלים, או שהבעלים עצמם
העלום, הריהו מְבִיא וְאִינוֹ קוֹרֵא – אין הבעלים יכולים לקרוא.
מבאר הגמרא, מָאִי מַעֲבָבָא, דְּכֵתִיב (דברים כו ב) וְלִקְחָתָּ מִרְאשִׁית
כָּל פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תִּבְרֵא מֵאֲרָצְךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נתן לך וְשָׂמְתָּ
בְּסֵנָא וְהִלַּכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר ה' אֱלֹהֶיךָ לְשָׂכֵן שְׁמוֹ שָׁם
והרי תחילת הפסוק מיותרת היא, שהיה יכול הפסוק לומר וְהִבְאֵתָ
מֵאֲרָצְךָ,

מָאִי מַעֲבָבָא דְּכֵתִיב מָאִיר – מה טעמו של רבי מאיר בְּאִילָן אֶחָד, וּמָאִיר
מַעֲבָבָא דְּרַבְּנָן בְּשֵׁנֵי אֵילָנוֹת, שעל אף שלא קנה את הקרקע מכל
מקום מביא ביכורים, הרי מן אותו הפסוק שנתמעטו שאינם
חייבים בקריאה, נתמעטו גם שאין חייבים כלל בהבאה, וכלשון
הפסוק (דברים כו ב) 'אֲשֶׁר תִּבְרֵא מֵאֲרָצְךָ'.
אִמֵּר לוֹ רבי אלעזר לרבי שמעון בן אליקים, דְּכָר שְׁהָרִאשׁוֹנִים לֹא
אִמְרוּ בּוֹ מַעֲס, תְּשִׁאלֵנִי בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ בְּיָד לְבִישִׁי בְּרַבִּים, שִׁירָא
שאיני יודע להשיבך.
רבה מיישב את טעמם של רבי מאיר וחכמים: אִמֵּר רַבָּה, מָאִיר
קוֹשְׁיָא – מה הקושיא על רבי מאיר וחכמים, מפני מה נקטו שעל
בעל האילן להביא ביכורים, דִּלְמָא רַבִּי מָאִיר בְּאִילָן אֶחָד פְּסוּכִי
מַסְפָּקָא לָהּ – שמא מסתפק רבי מאיר באילן אחד, שמא כן קנה
אף את הקרקע שעמה, וְכֵן רַבְּנָן בְּשֵׁנֵי אֵילָנוֹת פְּסוּכִי מַסְפָּקָא לָהּ,
ומכל מקום אמרו לעיל במשנתנו (ע"א) שלא קנה קרקע, כיון
שמחמת הספק יד הלוקח על התחתונה, שכלל הוא בדינו
'המוציא מחבירו עליו הראיה', ומכל מקום לגבי מצות ביכורים
מביא מן הספק.
מקשה הגמרא: וּמִי מַסְפָּקָא לָהּ – וכי ניתן לומר שרבי מאיר
נסתפק בכך, וְהָאֵתְנִי – והרי שנינו לעיל בברייתא (ע"א) 'מביא
ואינו קורא לְפִי שְׁלֹא קָנָה קֶרֶקֶע' דְּבָרֵי רַבִּי מָאִיר, ומשמע שדין
דואי הוא שלא קנה קרקע. מתרצת הגמרא, אִמֵּרָא – אכן יש לתקן
את דברי הברייתא, ולגרס 'מביא ואינו קורא, שְׁמָא לֹא קָנָה
קֶרֶקֶע'.
הגמרא מקשה איך ניתן להביא ספק ביכורים לבית המקדש.
מקשה הגמרא: וְלִחְוֹשׁ דְּדִלְמָא לֹא בְּבוּרִים נִינְהוּ – והרי יש
לחשוש שמא פירות אלו אינם ביכורים, אלא סתם פירות חולין,
וְקָא מַעֲיִיל חוּלִין לְעוֹרָה – ואם כן נמצא שמכניס פירות חולין
לעזרה, והרי זה אסור. מיישבת הגמרא: דְּפִקְדִישׁ לָהּ – אכן אין
אפשרות להביא ביכורים אלו, אלא על ידי שמקדישים על תנאי,
אם פירות ביכורים הם הרי מצוה להביאם, ואם פירות חולין הם,
הרינו מקדישים לקנות בדמיהם קרבן, שבאופן זה ממה נפשך אינם
פירות חולין ומותר להכניסם.
הגמרא מקשה שאם כן איך יאכלם הכהן. שואלת הגמרא: וְהָאֵתְנִי
בְּעֵי מִיבְּלִינְהוּ – והרי על הכהן לאכול את הביכורים, ומאחר
והוקדשו על התנאי איך יאכלם, הרי על הצד שהוקדשו, אם
אכלם הכהן נמצא שמעל בהקדש. מיישבת הגמרא, דְּפִקְדִישׁ לָהּ –
לאחר שהניחם והניף אותם, פודה אותם הכהן, ויכול לאוכלם.
הגמרא מוסיפה לשאול איך יתנו בדיני תרומות ומעשרות של
פירות אלו. שואלת הגמרא: וְהָאֵתְנִי דִּלְמָא לֹא בְּבוּרִים נִינְהוּ – שמא
אין פירות אלו ביכורים, וְקָא מַסְפָּקָא לָהּ מִתְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר – ונמצא
שאינו מפריש מהם תרומות ומעשרות, כדן פירות חולין, ונמצא
שאוכל הכהן טבלים. מיישבת הגמרא: דְּמַסְפָּקִישׁ לָהּ – אכן על
הבעלים להפריש מן הפירות תרומות ומעשרות.
הגמרא מבררת איך יתכן להפריש תרומות ומעשרות מפירות

אגרות קודש

ב"ה, כ"ה ניסן, תשט"ו

ברוקלין.

ברכה ושלוש!

... בהנוגע לשתי האפשרויות שיש לה, אם לעבוד בתור מדריכה ב... ולבוא על ש"ק הביתה או
לגמור קורס לגננת שאז תהי' גננת מוסמכת. הנה נראית לי האפשרויות השני', כי בזמננו זה ביחוד צריכים
לנצל את הכשרונות שיש לאדם בשדה החינוך וכפי ההשקפה הרי יהי' זה ג"כ ענין של פרנסה בגשמיות..

ברכה לבשו"ט בכל הני"ל,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מוזכר